

13.3.2019

Ohjausryhmän kokous 13.3.2019

Aika Keskiviikko 13.3.2019, klo 13.00–15.30

Paikka Kansalliskirjasto, Fabianian kokoushuone (C222), Yliopistonkatu 1, Helsinki

Jäsenet Miia Willman, ammattikorkeakoulujen kirjastot - etäyhteydellä
Katri Koivunen, erikoiskirjastot
Tuula Haavisto, yleiset kirjastot (puheenjohtaja)
Jarmo Saarti, yliopistokirjastot
Johanna Lilja, Kansalliskirjasto/tutkimuskirjasto - etäyhteydellä
Lassi Lager, Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut

Kutsutut asiantuntijat

Ulla Ikäheimo, Kansalliskirjasto (poistui klo 15.06)
Satu Niininen, Kansalliskirjasto (poistui klo 15.06)
Matti Sarmela, Helsingin kaupunginkirjasto, Valtakunnalliset kehittämispalvelut (poistui klo 14.15)
Marja-Liisa Seppälä, Kansalliskirjasto (paikalla klo 14.00–14.42)
Osma Suominen, Kansalliskirjasto (poistui klo 13.59)
Katri Vänttinen, Helsingin kaupunginkirjasto (poistui klo 14)
Jaana Routakangas, Kansalliskirjasto (sihteeri)

Poissa Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Ari Muhonen, yliopistokirjastot
Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen ja esityslistan hyväksyminen

Esitys

Avataan kokous, puheenjohtaja toteaa osallistujat, esityslista hyväksytään.

Päätös

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.06 ja totesi osallistujat. Esityslista hyväksyttiin. Sovittiin esityslistan kohta 3. siirrettäväksi kokouksen loppuun.

2. Ohjausryhmän jäsenvaihdokset

Esittely

Erikoiskirjastojen varsinainen jäsen muuttuu. Varsinainen jäsen Outi Örn on virkavapaalla ja hänen tilallaan on ollut Outi Maisalmi, joka ennen toimi varajäsenenä. Nyt varsinaiseksi jäseneksi tulee Katri Koivunen ja Outi Maisalmi palaa varajäsenen tehtävään.

Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalvelujen varajäsen muuttuu. Nykyisen varajäsenen Nina Hyvösen tilalle tulee Lassi Lager.

Esitys

13.3.2019

Vahvistetaan ohjausryhmän jäsenvaihdokset.

Päätös

Vahvistettiin ohjausryhmän jäsenmuutokset.

3. Helsingin kaupunginkirjaston valtakunnallinen kehittämistehtävä

Esitys

Kehittämispäällikkö Matti Sarmela ja kirjastopalvelujen johtaja Katri Vääntinen Helsingin kaupunginkirjastosta esittelevät valtakunnallista kehittämistehtävää.

Liite 10: Valtakunnallinen kehittämistehtävä (VAKE)

Käsittely

Katri Vääntinen kertoi yleisesti Helsingin kaupunginkirjaston organisaatiosta, joka koostuu neljästä palvelusta: valtakunnallinen tehtävä, Helsingin kaupunginkirjaston kirjastoverkon yhteiset palvelut, keskustakirjasto Oodi ja alueelliset kirjastopalvelut. Helsingin kaupungin toteuttamassa toimialuudistuksessa kirjasto sijoitettiin aluksi osaksi kulttuurin palvelukokonaisuutta, mutta erotettiin tämän vuoden alusta omaksi palvelukokonaisuudekseen.

Matti Sarmela jatkoi tarkemmin valtakunnallisesta kehittämistehtävästä. Taustalla on vanha keskuskirjastotehtävä, osin palveluita tuotetaan kaikille kirjastosektoreille. Valtakunnallinen kehittämistehtävä on opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksessa. Myös entinen kirjastot.fi-ohjausryhmä jatkaa toimintaansa.

Kirjastot.fi-palvelukokonaisuuden tuottaminen on työllistävän osa kokonaisuutta. Valtakunnalliseen kehittämistehtävään kuuluu alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen verkoston edistäminen ja tukeminen. Alueilla viestintä on aktiivista. Keskeisiä toimintoja ovat myös kirjastohenkilöstön koulutuksen valtakunnallinen työryhmä ja digituen kehittäminen kirjastoissa.

4. Kuvailun automatisointi

Esittely

Osma Suominen esittelee kuvailun automatisointia.

Liite 2: Kuvailun automatisointi

Esitys

Tiedoksi ja keskusteluun.

Käsittely

Osma Suominen esitteli kuvailun automatisointia ja sen käsitteellistä määrittelyä: mistä puhutaan? Eriteltiin myös tavoitteet kuvailun automatisoinnissa. Yhtenä työkaluna kuvailun automatisoinnissa on Kansalliskirjastossa kehitetty Annif, joka tuottaa sisällönkuvailua tekstin perusteella. Annif on koulutettu Finnan aineiston avulla – siitä nimikin. Annifia voi testata annif.org-osoitteessa. Parhaita tuloksia on tähän asti saatu asiateksteillä, kuten graduilla ja e-

13.3.2019

artikkeleilla. Automaattisen kuvailun kehittämisen tueksi Suomessa on perustettu automaattisen kuvailun verkosto.

Kehitystyön jatkoksi suunnitellaan rekrytointeja. Tavoitteena on kansallisen yhteistyöverkoston aktivointi ja myös kansainvälisen yhteistyön laajentaminen. Käyttöliittymän kehitykseen ei olla panostamassa, koska ohjelmaa ei ole tarkoitettu loppukäyttäjien käyttöön. Tavoiteaikataulut kehitystyölle ovat avoimina, mutta vuoden 2021 alkupuolella voisi odottaa isompaa edistystä.

Keskusteltiin käsiteltävän datan käyttöoikeuksista. Käytettävien aineistojen osalta käydään neuvotteluja. Annif ei tallenna tietoja, vaan käyttää niitä vain hetken. On myös mahdollista asentaa ohjelma omaan ympäristöön, jolloin data ei poistu omasta järjestelmästä ollenkaan. Nämä kysymykset ovat pohdittavina mm. e-aineistojen datan käyttöoikeuksien osalta.

Keskustelussa todettiin, että viimein alkaa olla yhteinen ymmärrys kuvailun ekosysteemistä ja sen eduista: julkaisutoiminnan tulevaisuuden turvaaminen on yksi keskeinen.

Annif-osoite: <http://annif.org/>

5. Melindan sopimusuudistus

Esittely

Lassi Lager esittelee Melindan palvelusopimusuudistuksen tilanteen. Tiedonhallinnan ory:ssa 28.11.2018 hyväksytty Melindan Tietosuojaliite otetaan käyttöön keväällä 2019 Muutossopimuksella. Samalla Muutossopimuksella sopimukseen halutaan liittää CC0-lisenssiehdoista kertova liite sekä päivittää muutamia määritelmiä ja vanhentuneita kohtia sopimustekstissä. Sopimuksen muuttamisen ehtoja halutaan yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa Finna-palvelusopimuksen ehtojen kanssa. Annetaan tiedoksi myös Asteri-tiedontuottajille tarkoitettu laajempi palvelusopimus, jossa on pieniä lisäyksiä Melindan yleiseen palvelusopimukseen.

Liite 3: Melindan sopimusuudistus

Liite 4: Melindan palvelusopimuksen muutossopimus

Liite 5: Melindan palvelusopimus, muutosmerkinnöt

Esitys

Hyväksytään muutossopimuksessa listatut muutokset. Lähetetään Muutossopimus liitteinen saatteella varustettuna lyhyelle kommenttikierrokselle asiakkaille ja hyväksytään se lopullisesti seuraavassa ohjausryhmän kokouksessa.

Käsittely

Ei keskustelua.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

13.3.2019

6. Kuvailustandardiryhmän esittely ja Tiedonhallinnan ohjausryhmän alaisten asiantuntijaryhmien raportit vuodelta 2018 ja toimintasuunnitelmat vuodelle 2019

6.1 Kuvailustandardiryhmän esittely

Esittely

Marja-Liisa Seppälä esittelee.

Liite 6: Ajankohtaista Kuvailustandardiryhmästä

Esitys

Tiedoksi.

Käsittely

Kuvailustandardiryhmä on tehnyt vaikuttamistyötä ja laatinut artikkeleita kuvailuaiheista. Laadun ja metadatan merkitys on kasvamassa ja näistä on tarve lisätä tietoa. Esimerkiksi laatu ymmärretään usein väärin: tärkeintä olisi, että tallennettavat tiedot olisivat oikein, ei niinkään tietojen laajuus. Kuvailustandardiryhmä on myös osallistunut kuvailun ekosysteemi -työhön. RDA:sta on laadittu kevytmalli. Yhteistyötä tehdään moneen suuntaan ja ryhmän kokouksissa käy asiantuntijoita esittelemässä metadata-aiheita eri näkökulmista. Esimerkiksi julkaisuarkistojen metadatasuosituksista esiteltiin juuri ryhmälle. Keskustelussa todettiin, että kirjastoissa tehtyä metadatatyötä pitäisi saada vietyä laajemmalle ja myös kirjastojen ulkopuolelle. Kustannusalaan on jo luotu yhteyksiä ja siellä kiinnostusta on. Todettiin, että kirjasto-osaamista pitäisi tuottaa siten, että se pystyttäisiin saamaan myös kirjastojen ulkopuolisten toimijoiden hyödynnettäväksi.

Kuvailuyhteistyölle on sivut Kansalliskirjaston kiwissä:

<https://www.kivi.fi/display/kuvailuyhteistyo>

6.2. Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä

Esittely

Ulla Ikäheimo esittelee vuoden 2018 raportin ja vuoden 2019 toimintasuunnitelman.

Liite 7: Kuvailevan metatiedon ja musiikin metatiedon asiantuntijaryhmät

Esitys

Tiedoksi.

Käsittely

Todettiin, että kuvailuryhmät ovat verkostoituneet hyvin ja yhteydet ryhmien välillä ovat toimivia. Tätä edistää osittain samat jäsenet sekä yhteiset seminaarit.

6.3. Musiikin metatiedon asiantuntijaryhmä

Esittely

Ulla Ikäheimo esittelee vuoden 2018 raportin ja vuoden 2019 toimintasuunnitelman.

Liite 7: Ks. edellä.

13.3.2019

Esitys

Tiedoksi.

Käsittely

Käsiteltiin edellisen kohdan yhteydessä.

6.4. Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä

Esittely

Satu Niinen esittelee vuoden 2018 raportin ja vuoden 2019 toimintasuunnitelman.

Liite 8: Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä 2019

Liite 9: Toimintakertomus 2018

Esitys

Tiedoksi.

Käsittely

Ei keskustelua.

7. Tiedotusasiat

- Viimeisin Missä mennään -katsaus: sisältää mm. Melindan uusimmat kuulumiset
 - Keskusteltiin kirjastojärjestelmien vaihdon vaikutuksista Melinda-yhteistyöhön. Painotettiin, että jatkossakin luettelointiyhteistyö on tärkeää, vaikka erilaiset järjestelmäratkaisut hajaannuttavat kirjastokenttää. Luettelointiyhteistyöllä on laajat vaikutukset ja suuri merkitys, sen jatkamisella on myös kokonaistaloudellinen merkitys.
- Tapahtumat ja tilaisuudet kevätkaudella
 - 16.4. Missä mennään -webinaari
- Melinda-koulutukset
 - 14.3. Talonmies-Extra-tuokio
 - 2.4. Melinda-Aleph-koulutus
 - 3.4. Talonmiehen tuokio
 - 25.4. Talonmies-Extra-tuokio
 - 15.5. Musiikin kuvailupäivä
 - 16.5. Melinda-päivä

8. Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalvelujen uusi palvelurakenne

Esittely

Kristiina Hormia-Poutanen esittelee Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalvelujen uuden palvelurakenteen.

13.3.2019

Liite 1: Palveluorganisaatio

Esitys

Tiedoksi.

Käsittely

Kristiina Hormia-Poutanen oli estynyt, joten Lassi Lager esitteli Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalvelujen uuden palvelurakenteen.

Ei keskustelua.

9. Muut asiat

Seuraava kokous oli sovittu pidettäväksi keskiviikkona 15.5.2019 klo 9-11.30. Useammalle osallistujalle oli tullut este, joten siirrettiin kokous saman päivän iltapäivään, 15.5.2019 klo 13–15.30.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.30.

LIITTEET

- Liite 1: [Palveluorganisaatio](#)
- Liite 2: [Kuvailun automatisointi](#)
- Liite 3: [Melindan sopimus uudistus](#)
- Liite 4: [Melindan palvelusopimuksen muutos sopimus](#)
- Liite 5: [Melindan palvelusopimus, muutosmerkinnöt](#)
- Liite 6: [Ajankohtaista Kuvailustandardiryhmästä](#)
- Liite 7: [Kuvailevan metatiedon ja musiikin metatiedon asiantuntijaryhmät](#)
- Liite 8: [Sisällön kuvailun asiantuntijaryhmä 2019](#)
- Liite 9: [Toimintakertomus 2018](#)
- Liite 10: [Valtakunnallinen kehittämissuunnitelma \(VAKE\)](#)